

Vergaderjaar 2020–2021

35 334

Problematiek rondom stikstof en PFAS

AH

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit**

Aan De Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 juli 2021

Op 18 november jl. heb ik aan uw Kamer het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw aangekondigd. Met dit programma wil ik agrarische ondernemers stimuleren versneld om te schakelen naar een stikstof-armere, meer extensieve en meer duurzame bedrijfsvoering. Via deze brief wil ik uw Kamer op de hoogte stellen van de voortgang op de verschillende instrumenten onder het Omschakelprogramma en op de hoogte stellen van de openstelling van het aangekondigde Pilot-Investeringsfonds Duurzame Landbouw door het Nationaal Groenfonds. Het Omschakelprogramma (voorheen: Omschakelfonds) is één van de bronmaatregelen die vorig jaar zijn aangekondigd in het kader van de structurele aanpak stikstof (Kamerstuk 35 334, nr. 82).

Pilot-Investeringsfonds Duurzame Landbouw

Zoals ik de Tweede Kamer op 26 januari van dit jaar (Kamerstuk 35 334, nr. 129) heb geïnformeerd, is het Investeringsfonds de kern van het Omschakelprogramma. Hiermee wil ik agrarische ondernemers ondersteunen bij de financiering van investeringen die worden gedaan ten behoeve van de omschakeling naar een stikstofarmere, meer extensieve en meer duurzame bedrijfsvoering, zoals biologische en natuur/landschapsinclusieve landbouw.

Het Investeringsfonds gaat van start met een pilot. Met deze landsbrede pilot wil ik ervaring opdoen met het sturen op doelen. Ook wil ik toetsen of het fonds aan de verwachtingen voldoet en de gewenste omschakeling op gang brengt. De pilot kan daarmee op deze onderdelen inzichten bieden voor de vormgeving van een definitief fonds. Het Nationaal Groenfonds voert deze pilot uit en beheert de leningen die tijdens de pilot worden verstrekt. Het pilot-fonds start met een fondsvermogen van € 9 miljoen, dit betekent dat er tijdens de pilotfase naar eerste inschatting rond de 35 ondernemers een financiering kunnen ontvangen van het Groenfonds.

Uit het pilot-fonds zullen door het Nationaal Groenfonds achtergestelde leningen worden verstrekt aan agrariërs die willen omschakelen. De achtergestelde lening vanuit het Groenfonds bedraagt maximaal € 400.000,- en zal altijd gepaard gaan met een deel private cofinanciering (bijvoorbeeld door de bank, crowdfunding of familielening). De achtergestelde leningen worden verstrekt onder gunstige voorwaarden (bijvoorbeeld in rente, looptijd en aflossingsritme). Agrariërs die in aanmerking willen komen voor financiering vanuit het fonds zullen een integraal bedrijfsplan moeten indienen bij het Groenfonds waarin duidelijk wordt met welke investeringen en maatregelen de ondernemer bijdraagt aan de doelstellingen van het fonds. Het fonds is gericht op de volgende acht doelen:

- reductie van stikstofemissie
- reductie van gebruik
- gewasbeschermingsmiddelen
- emissiereductie van broeikasgassen
- emissiereductie nitraat
- vergroting biodiversiteit
- versterking duurzaam bodembeheer
- circulair veevoergebruik
- verbetering dierenwelzijn/diergezondheid.

In het bedrijfsplan dient de ondernemer te onderbouwen dat hij/zij op minimaal vijf van deze acht doelen een bijdrage levert, waaronder in ieder geval op het doel «reductie van stikstofemissie». Een onafhankelijke beoordelingscommissie bij het Nationaal Groenfonds, bestaande uit deskundigen met expertise op het gebied van stikstofemissiereductie in de landbouw, duurzaamheid of kringlooplandbouw, zal vervolgens deze bedrijfsplannen inhoudelijk beoordelen.

Het Pilot-Investeringsfonds is op door het Groenfonds opengesteld, informatie over de voorwaarden en aanvraagprocedure kunnen ondernemers vinden bij het Nationaal Groenfonds. Agrarische ondernemers kunnen zich met hun bedrijfsplan vanaf de openstelling wenden tot het Groenfonds voor een lening uit het pilot-fonds. De pilot staat in principe tot en met juni 2022 open, maar zal eerder aflopen indien het fondsvermogen reeds eerder is uitgeput.

Met dit Pilot-Investeringsfonds zetten we samen met het Nationaal Groenfonds een nieuwe stap om boeren te ondersteunen in de omschakeling naar een meer duurzame bedrijfsvoering. Gedurende de pilot zal ik dan ook de ontwikkelingen en inzichten van de pilot nauwgezet volgen, die daarmee ook als basis kunnen dienen voor de verdere vormgeving van het Omschakelprogramma.

Werkkapitaalregeling

De werkkapitaalregeling (BL-O) is gericht op een tweede deel van de bedrijfsfinanciering; deze beoogt de financiering mogelijk te maken van een tijdelijk liquiditeitstekort dat vaak optreedt bij de omschakeling naar een duurzamere bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld bij een omschakeling naar biologische landbouw, ziet men vaak dat de productiekosten per eenheid al wel hoger zijn, maar dat de opbrengsten nog niet meestijgen, omdat de producten tijdelijk nog niet als biologisch kunnen worden verkocht. De BL-O maakt het mogelijk om dit tijdelijk tekort aan werkkapitaal te financieren.

De werkkapitaalregeling zal worden uitgewerkt in de vorm van een specifieke borgstelling onder de Borgstelling MKB-Landbouwkredieten. Bij deze borgstelling (BL-O) is het borgstellingspercentage verhoogd (90%

i.p.v. 70%), zijn de maximale looptijd en grace-periode gelijk aan die van de leningen uit het Pilot-Investeringsfonds en is de provisie verlaagd ten opzichte van de reguliere BL. Gedurende het pilotjaar van het Investeringsfonds is de BL-O beschikbaar voor ondernemers die omschakelen met een lening uit het Pilot-Investeringsfonds. Ook ondernemers die omschakelen naar biologische landbouw, maar geen gebruik maken van het Pilot-Investeringsfonds, kunnen gebruik maken van de BL-O. De regeling wordt momenteel juridisch uitgewerkt en de uitvoering wordt met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) en de banken voorbereid. Daarbij wordt gekoerst op een openstelling per 1 september 2021.

Met deze brief bied ik uw Kamer, conform het beleidskader risicoregelingen dat onderdeel uitmaakt van de begrotingsregels, het aanvullend toetsingskader Risicoregelingen Borgstelling mkb-landbouwkredieten, onderdeel Werkkapitaal Omschakeling Duurzame Landbouw (BL-O) aan.

Subsidieregeling bedrijfsplannen

De subsidieregeling bedrijfsplannen ondersteunt ondernemers bij het opstellen van een bedrijfsplan voor omschakeling naar een meer duurzame bedrijfsvoering. Ondernemers kunnen met deze regeling een voucher aanvragen waarmee ze een geregistreerde bedrijfsadviseur in de arm kunnen nemen voor het uitwerken van een bedrijfsplan. In het plan moeten de gewenste maatregelen en investeringen voor omschakeling op de hierboven genoemde doelen verder uitgewerkt worden, en moeten deze ook bedrijfseconomisch onderbouwd worden. De bedrijfsplannen stimuleren agrarische ondernemers dan ook om de omschakeling te maken op basis van weloverwogen, solide en sociaaleconomisch en ecologisch goed onderbouwde plannen. Daarmee vergroten de plannen ook de kans om toegang te krijgen tot financiering voor omschakeling. Het maken van een goed bedrijfsplan vergt echter veel tijd, energie, financiële middelen en kennis. Deze regeling dient ervoor om agrarische ondernemers hierbij te ondersteunen. Met het bedrijfsplan is de ondernemer beter in staat de omschakeling te realiseren en hiervoor ook mogelijk financiering aan te vragen bij een private financiële instelling of bij het Investeringsfonds. De regeling zal door RVO.nl worden uitgevoerd en wordt opgenomen in de Subsidieregeling agrarische bedrijfsadvisering en educatie (Sabe). De verwachting is dat deze regeling op 1 november dit jaar zal worden opengesteld.

Subsidieregeling demonstratiebedrijven

De regeling Demonstratiebedrijven Duurzame Landbouw is het vierde onderdeel uit het Omschakelprogramma, dat omschakeling naar duurzame landbouw bevordert. Deze regeling ondersteunt inspirerende praktijkvoorbeelden van reeds omgeschakelde agrariërs om hun kennis en ervaring uit te wisselen met collega agrariërs om verdere verduurzaming te stimuleren. De regeling zal door RVO.nl worden uitgevoerd en wordt evenals de regeling bedrijfsplannen opgenomen in de Subsidie module agrarische bedrijfsadvisering en educatie (Sabe). Via een eenmalige openstelling middels een tender kunnen circa 35 agrariërs hun bedrijf als demonstratiebedrijf inzetten met ondersteuning voor een periode van drie jaar. Voor subsidie komen in aanmerking activiteiten gericht op voorlichting en kennisdeling, zoals het geven van workshops, rondleidingen en presentaties. Evenals de regeling bedrijfsplannen, is de verwachting dat deze regeling op 1 november dit jaar zal worden opengesteld.

Ten slotte, tijdens de plenaire vergadering van uw Kamer van dinsdag 2 maart 2021 deed ik de toezegging aan het lid Pijlman om uit te zoeken of de GLB-subsidies ook ingezet kunnen worden voor het omschakelprogramma. Bij de invulling van het Nationaal Strategisch Plan is het mijn inzet om de middelen ten goede te laten komen aan activiteiten die passen in de transitie naar een duurzamere landbouw. Lidstaten hebben de mogelijkheid om in het NSP gebruik te maken van verschillende instrumenten, zoals financiële steun in de vorm van een lening of borgstelling of subsidie. Om boeren te ondersteunen om bij een meer duurzame, circulaire landbouw een voldoende rendabel verdienmodel te ontwikkelen wil ik de beschikbare middelen in het NSP inzetten om zo de gewenste ontwikkelingen en activiteiten in de landbouw te ondersteunen. Het Omschakelprogramma en het NSP werken dan ook beide in dezelfde richting, namelijk ondernemers ondersteunen in de transitie naar duurzame landbouw. De inzet van de benodigde middelen, zowel Europees via het NSP als nationaal via o.a. het Omschakelprogramma, zullen dan ook in samenhang op dat belangrijke doel gericht zijn.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten